

Lausunto

16.02.2021

Asia: VN/4330/2018

Suullisen todistelun vastaanottaminen tallenteelta. Videotallennustyöryhmän mietintö

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Oikeusministeriön työryhmä ehdottaa, että käräjäoikeudessa vastaanotettu suullinen todistelu otettaisiin hovioikeudessa ja korkeimmassa oikeudessa jatkossa vastaan käräjäoikeudessa tehdyiltä videotallenteelta. Tämä voisi toki olla yksi mahdollisuus todistelun vastaanottamiseen ylemmissä tuomioistuimissa, mutta sen ei tulisi olla ainoa menettelytapa.

Todistelutallenteet voitaisiin kaikissa tapauksissa kuunnella ylemmän tuomioistuimen toimesta, mutta mikäli syntyisi tallenteen kuuntelemisen jälkeen tarvetta tarkentaa todistelua tai tehdä täsmentäviä kysymyksiä esim. tilanteessa, jossa käräjäoikeus on jutun osapuolen näkemyksen mukaan ymmärtänyt väärin todistajan kertomuksen tai tulkinnut sitä väärin, tulisi sallia todistajan uudelleen kuuleminen. Todistajan kehonkielen liikkeet eivät myöskään aina ilmene tallenteesta siten, kun ne ovat paikan päällä ilmenneet. Monet tekniset asiat ja niiden ymmärtäminen ja sisäistäminen on usein riippuvaisia myös ratkaisuntekijän tavasta hahmottaa asiakokonaisuuteen liittyviä lainalaisuuksia, minkä vuoksi todistajan uudelleen kuuleminen muutoksenhakutuomioistuimessa voi olla tarpeellista. Myös ratkaisuntekijän omat perustiedot ja käsitykset ko. asia-alueesta vaikuttavat jossain määrin ratkaisuun. Tällaisia seikkoja ja niiden vaikutus on pystyttävä tarvittaessa ”oikaisemaan” vielä ylemmissä oikeusasteissa esim. tarkentamalla kuultavalta juuri näitä seikkoja. Mikäli siirrytään pelkästään tallenteiden kuuntelemiseen tällainen mahdollisuus poistuu kokonaan ja sitä kautta mahdollisesti väärillä ja virheellisillä perusteilla tehtyjen tuomioiden määrä tulee todennäköisesti kasvamaan.

Oikeudenkäyntiavustajalle tulisi mahdollistaa oikeus katsoa videotallenteita myös muualla kuin käräjäoikeudessa: Avustaja voi vaihtua käräjäoikeuskäsittelyn jälkeen, jolloin uusi avustaja pitää olla realistinen mahdollisuus katsoa videotallenteita heti toimeksiannon saatuaan, mikä tulisi onnistua kustannustehokkaasti ja sujuvalla tavalla. Ehdotuksen mukaan videotallenteet olisi katsottavissa vain tuomioistuimissa, mutta äänitallenteista olisi mahdollisuus saada kopio. Näkemyksemme mukaan ei tulisi lähteä siitä lähtöolettavasta, että avustaja arvioidessaan sitä, voidaanko asiassa valittaa

hovioikeuteen, matkustaa pitkään matkaan tuomioistuimen kansliaan katsoakseen videotallenteita vaan tallenteiden katselu tulee mahdollistaa teknisellä katseluyhteydellä.

Esitys käräjäoikeuskäsittelyn valmistelun kehittamisestä ja pääkäsittelyn turvaamisesta tarkoittaa käytännössä avustajan näkökulmasta sitä, että avustajalla on usein vain yksi mahdollisuus kuulustella osapuolia ja ennen kaikkia todistajia. Tämä vaatisi rikosasioiden osalta sitä, että esitutkintaa suoritetaan huolellisesti ja valmistellusti, jotta henkilöitä voidaan kuullaan laajasti asian kulusta. Ehdotamme, että myös näistä kuulusteluista tehdään videotallenteita, joihin voidaan tutustua ennen pääkäsittelyä tai siinä vaiheessa kun annetaan lausuntoja esitutkinnasta.

Vastaavasti riita-asioissa voidaan varmistaa tehokasta todistelun vastaanottamista sillä, että osapuolilla on oikeus valvotusti kuulla vastapuolta ja hänen todistajaa ennen oikeudenkäyntiä, mikä menettelytapa todennäköisesti myös edesauttaisi sovintoratkaisujen syntymistä.

Uudistuksen tarkoituksena on vähentää oikeudenkäyntejä ylemmissä tuomioistuimissa ja siirtää sitä kautta oikeudenkäynnin painopistettä entistä enemmän alioikeuteen. Tällöin tulee samalla turvata alioikeuksin lainkäyttöhenkilöstön ammatillinen osaaminen ja siihen annettavat resurssit.

Lehtinen Sinikka

Länsi- ja Sisä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri - Länsi- ja Sisä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri